Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Auteur
[redacted]

TER BESLISSING
Datum
28 september 2023

Kenmerk
DGBI / 37365186

nota

Aanbieding Programma Ruimte voor Economie

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

[redacted]	[redacted]	[redacted]

Aanleiding

Aanbieding Programma Ruimte voor Economie aan de Tweede Kamer.

Geadviseerd besluit

U kunt bijgevoegde kamerbrief Nationaal Programma Ruimte voor Economie aan de Tweede Kamer ondertekenen (zie bijlage).

Kernpunten

- Het Programma Ruimte voor Economie is behandeld in de MR van 13 oktober 2023. De eerste contouren voor het programma zijn geschetst in de kamerbrief Ruimte voor Economie van 14 oktober 2022. In dit programma zijn de doelstellingen en actielijnen nader uitgewerkt en wordt invulling gegeven aan de sturing op het programma.
- Met dit programma geeft EZK ook invulling aan een motie en een toezegging, ingediend tijdens het debat over het vestigingsklimaat op 16 februari 2023 voor het onderzoeken van de meerwaarde van een regionaal vestigingsfonds en het geven van ruimte aan startups en scale-ups op campussen. Aan de hand van pilots zal ervaring worden opgedaan met een samenhangende aanpak voor herontwikkeling en verduurzaming van bedrijventerreinen. Op deze wijze zal nut en noodzaak van de inrichting van een regionaal vestigingsfonds worden verkend. Om ruimte te geven aan startups en scale-ups zet EZK in op kennisopbouw om vervolgens te komen met een beleidsvoorstel voor campussen. Het beleidsvoorstel komt naar verwachting medio 2024 beschikbaar.

- Kern van het programma is dat voor een dynamische en veelzijdige economie betere, andere en meer ruimte voor economische activiteiten nodig is. Met dit programma willen we ervoor zorgen dat:
  - we zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte voor economie;
  - we inspelen op de toenemende en veranderende vraag;
  - we rekening houden met de ruimtebehoefte voor economische bedrijvigheid vanwege economische ontwikkeling en bevolkingsgroei richting 2050.
- In het programma wordt ruimtelijk prioriteit gegeven aan 4 doelstellingen:
  1. Inrichten en faciliteren van een circulaire en CO_2-neutrale industrie;
  2. Ontwikkelruimte voor kennisindustrie en kennisclusters;
  3. Inpassing van grootschalige bedrijfsvestigingen;
  4. Goede en betaalbare vestigingsmogelijkheden voor het midden- en kleinbedrijf.
- Het beter benutten van bestaande ruimte voor economische activiteit (verdichting) vormt de basis voor ontwikkelruimte naar de toekomst. Daarnaast gaan de transities naar een duurzaam en circulaire economie meer ruimte vragen en leiden geopolitieke ontwikkelingen tot nieuwe activiteiten. Dit komt bovenop een autonome vraag naar ruimte voor economische activiteit van circa 700 ha per jaar tot 2030. Het is denkbaar dat het economisch ruimtebeslag hiervoor groeit van 2,5% nu naar 3% in 2050. Waar en in welke mate deze ruimtevraag zich manifesteert moeten we op regionaal niveau bekijken.
- Keuzes over ruimte voor economie zullen in samenhang met andere ruimtelijke opgaven gemaakt moeten worden. In gebiedsprocessen zal duidelijk worden welke opgaven spelen, hoe die gerealiseerd kunnen worden en welke dilemma's dat oplevert. In de nieuwe Nota Ruimte, voorzien in 2024, zullen keuzes ten aanzien van de leefomgeving in samenhang worden gepresenteerd.
- De doelstellingen en actielijnen in het programma Ruimte voor Economie worden in samenwerking met provincies, gemeenten en andere departementen en (publieke en private) stakeholders uitgewerkt in concrete afspraken. Commitment op alle niveaus wordt geformaliseerd in een Bestuurlijk Overleg Ruimte voor Economie in 2024, waar GRIP op grootschalige bedrijfsvestigingen onderdeel van is.

Toelichting

<u>Hoofdlijnen programma</u>

- Om vanuit het Rijk meer regie te voeren op ruimte is een nieuwe Nota Ruimte voorzien voor 2024. Hiervoor zijn de provincies gevraagd om met ruimtelijke voorstellen te komen die inzicht geven op wat ruimtelijk mogelijk en realiseerbaar is. Het voorstel is de opmaat naar twaalf ruimtelijke arrangementen waarin Rijk en provincie wederkerige afspraken maken over de uitvoering van de opgaven. Het programma Ruimte voor Economie is één van de nationale programma's onder de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) waarin de ruimtelijke component in relatie staat tot de belangen die op nationaal spelen en geborgd moeten worden.
- Er is gekozen voor een programmatische aanpak om de opgave voor ruimtelijke economie te kunnen verbinden met andere nationale ruimtelijke programma's, zoals het programma 'Mooi Nederland', waarin de ruimtelijke

kwaliteit centraal staat en nieuwe concepten worden ontwikkeld voor een mooi, groen, gezond en leefbaar Nederland.
- Het programma richt zich op de ruimte die bestemd is voor economische activiteit voornamelijk op bedrijventerreinen. De focus ligt op bedrijventerreinen, de havengebieden en de campussen, omdat hier de grootste knelpunten liggen en de grootste opgaven voor de transities naar een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve economie.
- Voor realisatie van de doelstellingen zijn in het programma vier centrale actielijnen uitgewerkt, namelijk:
  1. Het opbouwen en in stand houden van een uniforme kennisbasis met als doel vraag en aanbod optimaal bij elkaar te brengen;
  2. Zorgen voor voldoende fysieke ruimte voor clusters van nationaal belang;
  3. Realiseren van toekomstbestendige bedrijventerreinen;
  4. Sturen op een gezonde woon-werk balans in stedelijke gebieden.

<u>Proces besluitvorming</u>
- In het traject van totstandkoming van het programma hebben wij de inhoud en opzet met verschillende stakeholders besproken, waaronder de provincies, gemeenten, VNO NCW/MKB Nederland, brancheorganisaties, diverse inhoudelijk experts en deskundigen en verschillende fysieke departementen.
- U heeft gevraagd om in de brief en het programma aan te geven dat het Rijk relatief weinig (juridisch of financieel) instrumentarium heeft op het gebied van ruimtelijke economie en EZK daarom meer regie gaat voeren op het proces om te zorgen voor betere en meer fysieke ruimte voor economie, met respect voor de verantwoordelijkheden van andere bestuursorganen. Hoe we interbestuurlijk gaan zorgen dat het economische belang en economische ontwikkeling goed wordt meegenomen in de ruimtelijke arrangementen en de Nota Ruimte is toegelicht in de brief. Ook de relatie met lopende trajecten, zoals GRIP op grootschalige bedrijfsvestigingen en Mooi Nederland is verduidelijkt en de paragraaf over kennis op orde aangescherpt.
- Interdepartementaal is het concept programma tweemaal besproken (directeurenoverleg en DG-overleg Fysieke Leefomgeving). Feedback was gericht op het streven om het ruimtebeslag voor economie te laten groeien van 2,5% naar 3% in 2050. Tegelijkertijd is er begrip dat er meer ruimte voor economie nodig is. Naar aanleiding van de discussies is de bewoording aangepast: ‘het is denkbaar dat ontwikkelingen – bevolkingsgroei, autonome groei, transities – een groei naar 3% vergen’. Departementen kunnen zich vinden in deze formulering.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
In deze nota worden – in het kader van openbaarmaking – de met geel gemarkeerde passages (tot personen herleidbare gegevens) op ambtelijk niveau onleesbaar gemaakt.